

Iuris praecepta sunt haec: honeste vivere, alterium non laedere, suum cuique tribuere. (Iustinianus) A jog parancsa ez: tisztességesen élni, senkit meg nem sérteni, s mindenkinek megadni a magáét.

Iuris utriusque doctor Mindkét jog doktora (régebben a világi és a kánonjog, majd a jog- és államtudományok doktora.)

Iurisconsultus=Jogtudós, a jogtudományban jártas személy, más szóval: iurisperitus.

Iurisdictio = Törvénykezés, igazságszolgáltatás, - joghatóság

Iurisprudentia= Jogtudomány

Ius canonicum= Egyházjog, más néven: ius potificium, ius ecclesiasticum.

Ius divinum = Isteni jog, isteni kinyilatkoztatás folytán keletkezett egyházjogi szabályok összessége. Megváltoztathatatlan irányelv.

Ius est obiectum iustitiae in quantum est res alteri debita (Aquinoi Szt. Tamás)= A jog az igazságosság erényének tárgya, amely mást a törvény mértéke szerint megillet(ius=iustum)

Ius gentium = Nemzetközi jog (ius internationale)

Ius naturale =Természerjog. Azért természetjog, mert az ember természetébe van írva. Mindenütt érvényes, változhatatlan erkölcsi alapelveket tartalmaz. A Tízparancs lényegében ezeket rögzíti és a nagy nemzetközi Emberjogi Nyilatkozatok (USA: 1776.

Franciaország: 1789.ENSZ: 1948. dec. 10.). A tételes jog ezekkel nem kerülhet szembe, különben igazságtalan lesz.

Ius positivum = Tételes jog ; amit a törvényhozó vagy annak szerve alkot. A jogpozitivizmus (szubjektívizmus, Hegel, Hobbes) teljesen emberközpontú . Természetjogot nem fogad el. Minden jog normája maga az ember, aki minden korlát lebontására törekszik. E jogelmélet a politikában a liberalizmushoz, a gazdaságban a féktelen kapitalizmushoz, nemzetközi szinten pedig az imperializmushoz vezetett.

Ius resistendi = A magyar nemességnek az Aranybullában (1222)kimondott joga, amely szerint a király alkotmányellenes magatartásának a nemesség a hűtlenség vádja nélkül ellenszegülhetett (ma ezt a szájki jog helyettesíti).

Ius summum saepe summa malitia est. (Terentius) = A legnagyobb jog gyakran a legnagyobb igazságtalanság (ha szörszálhasogatásokba torkollik).

Ius suum unicuique tribue. = Mindenkinnek megadni a magáét.

Iustitia erga subditos melior est quam multitudo exercituum (Freytag) = Az alattvalókkal szemben jobb az igazság mint a nagy hadsereg.

JOGI ALAPELVEK

Abusus non est usus, sed corruptela. (Reg. Iur. Rom) = A visszaélés nem joggyakorlat, hanem jogsérelem.

Accessorium naturam sequi congruit principalis. (Reg. Iuris 42.) = A járulék a fődolog sorsában osztozik.

Actus legitimi conditionem non recipiunt, neque diem. (Reg. Iuris 50.) = A jogi cselekmények sem feltételtől sem időtől nem függenek.

Aequitas de iure multum remittit. (Reg. Iur.) = A méltányosság a jogban sokat enged.

Aequitas praefertur rigori. (Reg. Iur.) = A méltányosság előbbre való, mint a szigor.

Beneficium ecclesiasticum non potest licite sine institutione canonica obtineri. (Reg. Iur. I) = Bármely egyházi havadalmat csakis kánoni beiktatás útján lehet elnyerni.

Bona fides non patitur, ut semel exactum iterum exigatur. (Reg. Iur.83) = Az egyszer teljesített dolgot még egyszer igényelni rosszhiszeműségre vall.

Contractus ex conventione legem accipere dignoscitur. (Reg. Iur.85) = A szerződés érvénye a szerződő felek beleegyezésétől függ.

Cui licet, quod est plus, licet utique, quod est minus. (Reg. Iur.53) = Akinak több meg van engedve, meg van engedve a kevesebb is.

Cum quid prohibetur, prohibentur omnia, quae sequuntur ex illo. (Reg. Iur.39.) = mihelyt valami tilos, meg van tiltva mindaz, ami belőle következik.

Cum sunt partium iura iura obscura, reo favendum est potius, quam actori. (Reg. Iur.11.) = Kétség esetén inkább az alperesnek kell kedvezni, mint a felperesnek.

Damnum, quod quis sua culpa sentit, sibi debent non aliis imputare. (Reg. Iur.86.) = A saját hibából eredő kár másra nem hárítható.

Decet beneficium concessum a Principe esse mansurum. (Reg. Iur.16.) = Illő, hogy a felsőbbség által adott kedvezmény maradandó legyen.

Delictum personae non debet in detrimentum ecclesiae redundare. (Reg. Iur.76.) = Személyi hibából az egyházra nem származhat kár.

Ea, quae fiunt a iudice, si ad eius non spectant officium, viribus non subsistunt. (Reg. Iur.26.) = Mindaz, amit a bíró hivatalos teendőin kívül végez, semmis.

Eum, qui certus est, certiorari ulterius non oportet. (Reg. Iur.31.) = Aki valamely dologról meg van győződve, újabb meggyőzésre nem szorul.

Ex eo non debet quis fructum consequi, quod nisus extitit impugnare. (Reg. Iur.38.) = Aaminek érvényét valaki megtámadja, abból jogot magának nem igényelhet.

Exceptionem obiciens non videtur de intentione adversarii confiteri. (Reg. Iur.63.) = Valamely kifogás felhozása még nem jelenti a per tárgyának elismerését.

Factum legitime retractari non debet, licet casus postea eveniat, a quo non potuit inchoari. (Reg. Iur. 73.) = A jogi tényt utóbb már visszavonni nem szabad, jöllehet később olyan körülmények merülnek fel, amelyek annak megkezdését meg nem engedték volna.

Generi per speciem derogatur. (Reg. Iur. 34.) = Az általánost a különleges (ti. törvény) hatályon kívül helyezi.

Ignorantia facti non iuris excusat. (Reg. Iur. 13.) = A tény nem tudása szentesít, a jog nem tudása nem mentesít.

In alternativis debitoris est electio et sufficit alterum adimpleri. (Reg. Iur. 70.) = Több alternatív kötelezettségnél elég az egyik teljesítése.

In argumentum trahi nequeunt, quae propter necessitatem aliquando sunt concessa. (Reg. Iur. 78.) = A szükségből adott engedmény precedensül nem szolgálhat.

In generali concessione non veniunt ea, quae quis non esset verisimiliter in specie concessurus.(Reg. Iur. 81) = Általános engedményt nem lehet olyamire kiterjeszteni, amit külön engedéllyel nem lehetett volna elnyerni.

In iudiciis non est acceptio personarum habenda. (Reg. Iur. 12.) = Az igazságszolgáltatásban személyi mekülönböztetésnek nincs helye.

In malis promissis fides non expedit observari.(Reg. Iur. 68.) = Az erkölcstelen tárgyú ígéreteket nem kell megtartani.

In obscuris minimum est sequendum.(Reg. Iur.30.) = A bizonytalan esetben az enyhébb álláspontot kell követni.

In pari delicto et causa, melior est conditio possidentis. (Reg. Iur. 65.) = Azonos bűncselekmény és jogügylet esetében a birtokos előnyben részesül.

In poenis benignior est interpretatio facienda. (Reg. Iur. 49.) = Büntetéseknel az enyhébb magyarázat alkalmazandó.

In re communi potior est conditio prohibentis. (Reg. Iur. 56.) = Közö dologban a változtatás ellen tiltakozó előnyben van.

In toto partem non est dubium contineri.(Reg. Iur.80.) = Vitán felül áll, hogy az egészben benne foglaltatik a rész is.

Indultum a iure beneficium non est alicui auferendum. (Reg. Iur.17.) = A jog által nyújtott kedvezménytől senki sem fosztandó meg.

Infamibus portae non pateant dignitatum. (Reg. Iur.87.) = Méltatlanok nem kaphatnak magasabb rangot.

Inspicimus in obscuris, quid est verosimilius, vel quod plerumque fieri consuevit. (Reg. Iur. 45.) = Kétes esetben a valószínűbb vagy szokásosabb eljárás követendő.

Is, qui in ius succedit alterius, eo iure, quo ille uti debebit. (Reg. Iur.46.) = Aki másnak jogutódja, elődjének jogaival is élhet.

Is, qui tacet, non fatetur, sed nec utique negare videtur.(Reg. Iur. 44.) = Aki hallgat, sem nem állít, sem nem tagad.

Locupletari non debet aliquis, cum alterius iniuria vel iactura.(Reg. Iur. 48.) = Senki sem szerezhet előnyt másjogainak csorbításával vagy károsításával.

Mora sua cuiuslibet nociva est. (Reg. Iur. 25.) = A késedelem a késedelmeskedőnek ártalmára van.

Mutare quis consilium non potest in alterius detrimentum. (Reg. Iur.33.) = Senki sem változtathatja meg elhatározását más kárára.

Nemo potest ad impossibile obligari. (Reg. Iur.6.) = Lehetetlenre senki sincs kötelezve.

Nemo potest plus iuris transferre in alium, quam sibi ipsi competere dignoscatur. (Reg. Iur.79.) = Senki másra több jogot át nem ruházhat, mint amivel maga rendelkezik.

Non debet aliquis alterius odio praegravari. (Reg. Iur.22.) = Nem szabad senkit sem üldözni másnak a hibájáért.

Non est in mora, qui potest exceptione legitima se tueri.(Reg. Iur. 60.) = Nincs késedelemben az, aki jogos mentséget hoz fel.

Non est obligatorium contra bonos mores praestitum iuramentum. (Reg. Iur. 58.) = A jó erkölcsökbe ütköző eskü nem kötelez.

Non est sine culpa, qui rei quae ad se non pertinet, se immiscet. (Reg. Iur.19.) = hibázik az, aki olyasmibe avatkozik bele, amihez nincs köze.

Non fimatur tractu temporis, quod de iure ab initio non subsistit. (Reg. Iur.18.) = Ha valami kezdettől fogva érvénytelen, az idők folyamán sem válhat érvényessé.

Non licet actori, quod reo licitum non existit. (Reg. Iur.32.) = Nincs megengedve az a felperesnek, ami az alperesnek tilos.

Non praestat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum. (Reg. Iur.52.) = Ami jogilag érvénytelen, nem minősül akadállynak.

Nullus pluribus uti defensionibus prohibetur. (Reg. Iur.20.) = Bárki több védekezési eszközt használhat.

Odiosa restringi favores convenit ampliari. (Reg. Iur. 15.) = A korlátozó törvényeket szorosan, a kedvezményes törvényeket tágan kell értelmezni.

Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum. (Reg. Iur.4.) = A vétség nem bocsátható meg, amíg a kár meg nem térült.

Pluralis locutio duorum numero est contenta. (Reg. Iur.40.) = A kettes szám már többest alkot.

Plus semper in se continet, quod est minus. (Reg. Iur.35.) = A több minig magában foglalja a kevesebbet.

Possessor malae fidei ullo tempore non praescribit. (Reg. Iur.2.) = A rosszhiszemű tulajdonosnál nincs helye az elévülésnek.

Potest quis per alium, quod potest facere per seipsum.(Reg. Iur.68.) = Amit az ember megtehet, más által is megtétetheti.

Praesumitur ignorantia, ubi scientia non probatur. (Reg. Iur.47.) = Valaminek a nem tudását tételezzük fel, ha annak jó tudása bizonyítva nincsen.

Privilegium personale personam sequitur et extinguitur cum persona. (Reg. Iur. 7.) = A személyi kiváltság a személyhez fűződik és vele együtt elenyézik.

Pro possessore habetur, qui dolo desiit possidere. (Reg. Iur.36.) = Birtokosnak tekintendő az, aki habár vétkes, birtokát elhagyja, (hogy ti. a vele kapcsolatos terhektől megszabaduljon.)

Que contra ius fiunt, debent utique pro infectis haberi. (Reg. Iur.64.) = Mindaz, ami a törvény előírása ellenére történik, nem létezőnek tekintendő.

Qui ad agendum admittitur, est ad excipiendum multo magis admittendus. (Reg. Iur.71.) = aki keresetet indíthat még inkább kifogással is élhet.

Qui contra ius mercatur bonam fidem praesumitur non habere. (Reg. Iur. 82.) = Rosszhiszeműnek kell tekinteni azt, aki jogellenesen cselekszik.

Qui facit per alium, est perinde ac si faciat per seipsum.(Reg. Iur.72.) = Az, aki más által cselekszik (pl. megbízás útján) annyi, mintha személyesen cselekednék.

Qui prior est tempore, potior est iure. (Reg. Iur.54.) = Aki időben megelőz, az jogban is előnyösebb helyzetben van.

Qui sentit onus, sentire debet commodum et e contra. (Reg. Iur. 55.) = Az, aki a terhet viseli, a hasznot is húzza és megfordítva.

Quod alicui gratiose conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum. (Reg. Iur. 74.) = A személynek szóló kiváltságot más személy magának nem igényelheti.

Quod alicui suo non licet nomine, nec alieno licebit. (Reg. Iur. 67) = Amit valaki saját nevében nem tehet, azt más nevében sem cselekedheti.

Quod ob gratiam alicui conceditur, non est in eius dispendium retorquendum. (Reg. Iur. 61) = Ami valakinek privilégiumként adatott, kárára nem fordítható.

Quod omnes tangit, debet ab omnibus probari. (Reg. Iur.) = Ami mindenkit illet, mindenki által helyeselendő.

Quod quis mandato facit iudicis, dolo facere non videtur, cum habeat parere necesse. (Reg. Iur. 24.) = Ha valaki a bírói ítélet szerint cselekszik, nem tekinthető rosszhiszeműnek, mert szükségből cselekedett.

Quod semel placuit amplius desplicere non potest. (Reg. Iur. 21.) = Amit egyszer önként beismertünk, többé nem tagadhatjuk.

Ratihabitionem retrahere et mandato non est dubium comparare. (Reg. Iur. 10.) = A hozzájárulásnak visszaható ereje van és kétségkívül megbízotti jelleggel bír.

Rationi congruit, ut succedant in onere, qui substituitur in honore. (Reg. Iur.77.) = A jogutód az elődnek nemcsak jogait, hanem kötelességeit is örökli.

Ratum quis habere non potest, quod ipsius nomine non est gestum. (Reg. Iur. 9.) = Senki érvényesnek nem tekintheti azt, ami nem saját nevében történt.

Scienti et consentienti non fit iniuria, neque dolus. (Reg. Iur.27.) = Aki valamit tud és ahhoz hozzá is járul, utóbb jogtalanság vagy csalás miatt nem panaszkodhat.

Semel malus semper praesumitur esse malus. (Reg. Iur.8.) = Akit egyszer becsstelennek mondtak, arról feltételezik, hogy az is marad.

Sine culpa nisi subsit causa, non est aliquis puniendus. (Reg. Iur. 23.) = Aki önhibáján kívül vétkezett, nem büntethető.

Sine possessione praescriptio non procedit.(Reg. Iur. 3.) = Birtokbavétel nélkül elévülés nem létezhet.